

Ion Rusu-Sărățeanu

Mergînd cu respect pe urmele înaintașilor săi în ale culturii, arhivisticii și istoriei din ținuturile Năsăudului și Bistriței — înaintași din care se revendică și pe care îi urmează în tot ceea ce întreprinde — Ion Rusu-Sărățeanu este o personalitate complexă pe plan local: om de cultură, arhivist, istoric. Om de cultură format în spiritul unor frumoase și stimulatoare tradiții — ale căror începuturi sînt direct legate de nume cu adînci semnificații pe plan național, în fruntea cărora se află Grigore Silași, George Coșbuc și Liviu Rebreanu — a contribuit, la rîndu-i, la formarea și educarea altor generații. Ca arhivist a știut să preia și să continue moștenirea progresistă în acest domeniu — moștenire datorată unor nume, de asemenea, cunoscute și pe plan național: Iuliu Moisil, Virgil Șotropa și Iulian Marțian — și să adauge propria experiență dobîndită de-a lungul celor aproape trei decenii de activitate în Arhivele Statului Năsăud și Bistrița. Ca istoric a elaborat studii și articole și a prezentat comunicări consacrate atît înaintașilor, printre care și cei amintiți, cît și istoriei acestor meleaguri dintotdeauna bogate în fapte istorice și, nu în ultimul rînd, în mari valori umane, dînd un număr apreciabil de oameni de cultură și savanți ale căror înfăptuiri literare sau științifice de vîrf sînt ilustrative pentru creativitatea poporului nostru în diferite domenii (literatură, știință, tehnică etc.).

Fostul director al Filialei Arhivelor Statului din județul Bistrița-Năsăud s-a născut într-o familie de țărani, la 1 februarie 1922, în comuna Sărățel. După absolvirea Școlii primare din satul natal, urmează cursurile Liceului „Alexandru Odobescu” din Bistrița, între anii 1933—1941. După absolvirea Facultății de litere și filozofie din Cluj va fi profesor de română și istorie la Școala elementară de 7 ani din Chiraleș, un an la o școală medie și la Liceul pedagogic din Năsăud pînă la 1 aprilie 1956, cînd va intra în serviciul Filialei Arhivelor Statului din aceeași localitate pe care o va conduce pînă la 1 aprilie 1969. După reorganizarea administrativă și formarea județului Bistrița-Năsăud această unitate a Arhivelor Statului își mută reședința la Bistrița, iar Ion Rusu-Sărățeanu o va conduce pînă la pensionarea sa, în anul 1983. S-a consacrat arhivisticii, desfășurînd — în paralel — și o bogată și intensă activitate de cercetare științifică a trecutului de muncă și luptă al românilor din ținutul de graniță năsăudean și zona Bistriței — mijlocitoare de-a lungul secolelor a unor multiple legături între Transilvania și Moldova, îndeosebi, dar și cu Țara Românească. Ca arhivist — titlu ce nu numai că i se potrivește, identificîndu-se pe deplin cu el în conștiința generației sale, dar pe care l-a înnobilit prin tot ceea ce a înfăptuit pentru arhivele năsăudeano-bistrițene, în special, și pentru arhivistica românească, în general — a desfășurat practic întreaga gamă de activități specifice muncii instituției noastre, iar ca arhivist și cercetător de izvoare a căutat documente privind istoria poporului român în arhivele belgiene. Pe lîngă altele, în calitate sa de șef al instituției, s-a îngrijit permanent de asigurarea celor mai bune condiții posibile de păstrare a documentelor aflate în patrimoniul Arhivelor din Năsăud și Bistrița. A avut fericirea ca în ultimii doi ani de activitate să se ocupe la Bistrița de construirea noii clădiri a filialei, edificiu impunător asigurat prin grija organelor centrale și locale de partid și de stat.

De numele lui Ion Rusu-Sărățeanu se leagă adunarea unui număr însemnat de documente, de fonduri valoroase intrate în conștiința populației locale și în circuitul cultural național, ca și organizarea, la Năsăud, a colecțiilor documentare „George Coșbuc” și „Liviu Rebreanu”.

În anii mulți și fructuoși cît a lucrat la Arhivele Statului, refuzîndu-și condiția de simplu „administrator” al fondurilor și colecțiilor arhivistice pe care țara și înaintașii i le-au încredințat cu un scop nobil, acela de a le păstra, îmbogăți și valorifica, Ion Rusu-Sărățeanu s-a impus și ca un dotat și harnic cercetător, desfășurînd o intensă muncă de valorificare și, paralel, de popularizare a celor mai importante documente existente în tezaurul arhivistic năsăudeano-bistrițean. Așa cum ușor se poate vedea și din bibliografia operei sale, aici alăturată, reputatul

arhivist a publicat numeroase și valoroase studii și articole științifice, a elaborat ori a colaborat la publicarea unor volume reprezentînd, fiecare luate în parte și toate la un loc, contribuții însemnate la mai buna cunoaștere a istoriei locale și a personalităților aparținînd, prin origine sau activitate, acestor ținuturi.

Cea de a doua direcție de orientare în activitatea științifică a lui Ion Rusu-Sărățeanu o reprezintă studiile, articolele și comunicările care tratează probleme de interes strict arhivistic. Între acestea, o pondere însemnată o au cele dedicate problemelor de teorie și practică arhivistică, respectiv de prezentare a tezaurului arhivistic năsăudeano-bistrițean prin cele mai valoroase fonduri și colecții ale sale. Altele au ca obiectiv înstituția Arhivelor Statului Năsăud și, apoi, Bistrița, precum și variatele activități desfășurate de aceasta. În studiul apărut în 1981, în volum separat, *Filiala Arhivelor Statului județul Bistrița-Năsăud*, sînt expuse pe larg istoricul instituției, activitățile cultural-științifice și educative desfășurate de specialiștii acesteia. Se cuvine să amintim aici că în tripla sa calitate, de director, arhivist și cercetător, s-a integrat organic în opera de ridicare culturală a oame-rilor din ținutul bistrițean și năsăudean, în eforturile depuse de organele locale pentru împlinirea visurilor nutritive de cărturarilor din aceste locuri: păstrarea vie în conștiința generațiilor tinere a gloriei străbune, a numelor înaintașilor de pe aceste meleaguri care s-au jertfit pentru binele neamului ori au creat opere nemuritoare. De asemenea, ani la rînd, a fost membru al comitetelor de conducere ale filia-lelor locale ale societăților de științe istorice și filologice, alături de alți intel-lectuali din Năsăud, a depus eforturi încununate de succes pentru reluarea apariției revistei „Arhiva Someșană”.

Și după ieșirea la pensie, Ion Rusu-Sărățeanu continuă să desfășoare o bogată și variată activitate pe tărîm arhivistic, științific și cultural-educativ, este în deplină putere de muncă, consacrînd încă multe ore descifrării și studiului documentelor, ceea ce demonstrează dragostea și atașamentul său față de profe-siunea pe care și-a ales-o și căreia i-a rămas credincios de aproape trei decenii.

BIBLIOGRAFIE (1958—1981)

Lucrări științifice : volume, studii și articole *

- 1 *100 de ani de la nașterea academicianului Iuliu Moisil, întemeietorul Arhivelor Statului din Năsăud*, în „Revista Arhivelor” I (1958), nr. 2, p. 311—314.
- 2 *Cîteva date privitoare la activitatea cărturarilor năsăudeeni pentru apărarea arhivelor*, în „Revista Arhivelor”, III (1960), nr. 2, p. 168—176. Și în extras : București, 1960, 10 p.
- 3 *Colecțiile documentare George Coșbuc și Liviu Rebreanu la Arhivele Statului din Năsăud*, în „Probleme de muzeografie”, Cluj, II/ (1960), p. 102—109.
- 4 *Arhivele Statului, Filiala Năsăud, după 25 de ani de activitate*, în „Revista Arhi-velor”, VI (1963), nr. 2, p. 257—265. Și în extras : București, 1963, 10 p.
- 5 *Expoziția „George Coșbuc”*, în „Revista Arhivelor”, IX (1966), nr. 2, p. 201—204. Și în extras : București, 1966, 4 p.
- 6 *Virgil Șotropa (1867—1953)*, în „Revista Arhivelor”, X (1967), nr. 2, p. 269—278. Și în extras : București, 1967, 8 p.
- 7 *Documente din lupta poporului român pentru libertate și unitate națională (1784—1896)*, în „Revista Arhivelor”, XI (1968), nr. 1. p. 141—192 (în colaborare).
- 8 *Înființarea și organizarea Districtului românesc al Năsăudului*, în „Revista Arhi-velor”, XI (1968), nr. 2, p. 79—84. Și în extras : București, 1968, 6 p.
- 9 *Iuliu Moisil (19 mai 1859—28 ianuarie 1947)*, în *Figuri de arhiviști*, București, 1971, p. 297—311. Și în extras : București, 1971, 17 p.
- 10 *Cîteva date privind vechea organizare administrativă și judecătorească a unor teritorii din județul Bistrița-Năsăud*, în „File de istorie”, Bistrița, I (1971), p. 123—148 + 1 hartă. Și în extras : Bistrița, 1971, 26 p. + 1 hartă.
- 11 *Iuliu Moisil, ctitor de așezăminte culturale*, în „Arhiva someșană”, Năsăud, I (1972), p. 17—36. Și în extras : Năsăud, 1972, 22 p.

* N. Red. Nu dăm aici cele 38 articole, recenzii și prezentări de volume apărute în presa cotidiană, nici cele 50 titluri de comunicări științifice susținute în sesiunile științifice organizate de Filiala din Cluj-Napoca a Academiei R.S.R., Filiala Societăților de științe istorice și filologice din Bistrița-Năsăud, de diferite muzee și alte instituții de cultură și nici comunicările radio.

- 12 *Din corespondența lui Iulian Marțian. /Studiu și 34 anexe documentare/, în „Arhiva someșană”, Năsăud, I (1972), p. 125—154. Și în extras : Năsăud, 1972, 31 p.*
- 13 *Colecțiile arhivistice de la Filiala Arhivelor Statului Bistrița-Năsăud*, în *Culegere de referate*, vol. II, București, 1974, p. 49—57.
- 14 *Virgil Șotropa fondator al revistei <„Arhiva someșană”>. La 50 de ani de la apariția revistei „Arhiva someșană”. Studiu și bibliografie*, în „Arhiva someșană”. Studii și comunicări (1973—1974), Năsăud, II (1974), p. 35—54. Și în extras : Năsăud, 1974, 20 p.
- 15 *Din corespondența lui Iulian Martian. /Cu 33 anexe documentare/, în „Arhiva someșană”. Studii, comunicări și referate (1976—1977), Năsăud, IV (1977), p. 132—în extras : Năsăud, 1974, 24 p. (în colaborare cu Ioan Mureșan).*
- 16 *Aspecte privind contribuția maselor populare din județul Bistrița-Năsăud la lupta pentru alungarea trupelor fasciste și sprijinirea războiului antihitlerist*, în „File de istorie”, Bistrița, III (1974), p. 361—369. Și în extras : Bistrița, 1974, 11 p. (în colaborare cu Simion Lupșan).
- 17 *Pătrunderea ideilor junimiste în ținutul Năsăudului*, în *Sub semnul lui Clio. Omagiu acad. prof. Ștefan Pascu*, Cluj, 1974, p. 535—540. Și în extras : Cluj, 1974, 8 p.
- 18 *Sprijinirea războiului de independență de populația din ținuturile Bistriței și Năsăudului*, în „File de istorie”, Bistrița, IV (1976), p. 372—389. Și în extras : Bistrița, 1976, 8 p. + 11 foto și facsimile. Mențiuni : D. Andrașoni, în „Ecoul”, X (1977), nr. 1206, din 15.I., p. 2.
- 19 *Războiul de independență — expresie a voinței întregului popor român*, în „Arhiva someșană”, Studii, comunicări și referate (1976—1977). Năsăud, IV (1977), p. 23—27.
- 20 *Ion Marian, pedagog de seamă, inițiator al învățămîntului pedagogic*, în „Arhiva someșană”. Studii, comunicări și referate (1976—1977), Năsăud, IV (1977), p. 132—136.
- 21 *Legăturile lui Ștefan Meteș cu cărturarii năsăudeni în Ștefan Meteș la 85 de ani. Studii și documente arhivistice*, Cluj-Napoca, 1977, p. 97—99. Și în extras : Cluj-Napoca, 1977, 3 p.
- 22 *Revoluția de la 1848 pe teritoriul județului Bistrița-Năsăud și urmările ei*, în *Bistrița-Năsăud. Studii și cercetări etnografice*, Bistrița, 1977, p. 55—60 (în colaborare).
- 23 *Anii de studenție <ai lui George Coșbuc>*, în „Tribuna”, XXII (1978), nr. 25, din 22.VI., p. 6.
- 24 *Contribuția ținutului grăniceresc năsăudean la dezvoltarea conștiinței naționale și la lupta pentru unitatea politică*, în *In memoriam Ion Mărcuș*, București, 1979, p. 167—179. Și în extras : București, 1979, 13 p.
- 25 *<Județul> Bistrița-Năsăud. Monografie*, București, 1979, 240 p. (în colaborare).
- 26 *Din lupta pentru unitate politică în ținuturile Bistriței și Năsăudului în perioada 1859—1918*, în „Revista Arhivelor”, Supliment, an. LVI, 1979, vol. XLI. p. 170—175.
- 27 *Filiala Arhivelor Statului județului Bistrița-Năsăud*, București, 1981, 63 p. (apărută fără foaie de titlu și numele autorului).

ALEXANDRU MATEI